

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

“Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΑΣ,,

«Δράμα εις πράξεις τρεις»

Συγγραφέας : Παντελής Χόρν

Μακάρι, μακάρι ψηλά ν' ανεβαίνανε,
άντις νά πέφτουνε τὰ κλαριά.

ΦΥΧΑΡΗΣ (Γουανάκος)

“Ο κ. Παντελής Χόρν είναι από τους λίγους θεατρογράφους που πασικίζουν ν' ανεβάσουν ρωμαϊκή ζωή πάνω στη σκηνή. Κάμποσες φορές είπώθηκε ίσαμε τώρα πώς το θέατρό μας τότες μονάχα θ' άρχισή νά προκόψη, άμα σκύψη προσεχτικό μάτι στο γύρο μας κόσμο και στην ψυχή μας μέσα. Το νά προσπαθή όμως κανένας αυτό, δέ σημαίνει πώς και το κατάφερε, μάλιστα άμα και το παρατηρητικό του κάπως επιπόλαια τ' άνεργξ. Για νά πιάση ο δραματικός τή ρωμαϊκή ζωή από τήν αληθινή της μεριά, πρέπει περισσότερο έσωτερισμό νά μ' άδειξ. Τήν ψυχολογία παρά τὰ εξωτερικά γνωρίσματα.

“Απάνου σ' αυτά μπορεί νά πη κανείς πώς το καινούριο έργο του κ. Χόρν «Ο Άνθρωπος μας» που παίχτηκε στις αρχές της βδομάδας τούτης από το θέατρο της Κυβέλης στο θέατρο «Βαριετέ», εΐτανε έργο ρωμαϊκό στα εξωτερικά του μονάχα γνωρίσματα. Οι χαρακτήρες του δέ δείχνανε τίποτα ξεχωριστό και ιδιότυπο, από τὰ τόσα και τόσα δράματα που μ' άς φουρνίζονται κάθε τόσο, κομμένα πάνω στο ζήτημα της ατιμής.

“Ένας χωριανός που πλούτισε στην Άμερική, έρχεται και σκορπά τὰ χρήματά του στον τόπο του σ' έργα χρήσιμα και σ' αγαθοεργίες. “Ο φαινομενικά αγαθός αυτός «Άνθρωπος μας» που νομίζει πως βαστά έλο τον κόσμο στα χέρια του με τή δύναμη του παρ', δέ δυσκολεύεται ν' ατιμάση το χαριτωμένο κορίτσι της κυρά Βασίλαινας, τήν όμορφη και μικρή Πανώρια. “Όταν μαθαίνη το φοβερό μήνυμα ο άδερφός της Κίτσος από τήν ίδια, πάει και σκοτώνει τον «Άνθρωπο μας», και καταδιωγμένος από τους χωριανούς κρύβεται στο κοντινό δάσο. “Η κυρά Βασίλαινα που έρχεται νά φέρη στην καλή της Πανώρια το φτυχισμένο μαντάτο της άρραβώνας της μ' ένα λεβεντόπαιδο του χωριού, βρίσκειται μπροστά σε μια άνεξήγητη ταραχή της θυγατέρας της, που τή φιλεί παράξενα, που τήν άποχαιρετά, που μπαίνει άλαφιασμένη νά κοιμηθῆ στην κάμερά της. Ξάφνου ακούγεται στο δρόμο θόρυβος, και μαθαίνεται πώς οι χωριανοί άγαναχτημένοι κι άνταρεμένοι ζητούνε νά σκοτώσουνε το φονιά ! Μιά ή γριά Σουρλουούδαινα μαντατουρίζει τήν κυρά Βασίλαινα για τή ντροπή της κόρης της. Τρέχει αυτή στην κάμερά της, μ' ή Πανώρια λείπει... Τὰ δυο άδέρφια άνταμώνονται στο δάσο. “Ο Κίτσος κ' ή Πανώρια. Μ' ακούγεται μακριάθε τ' άδελιό από τὸ

πλήθος που γυρεύει τὸ φονιά. Χωρίζονται. “Η Πανώρια μπαίνει σ' ένα ρημοκλήσι και σκοτώνεται. Τὸν Κίτσο τὸν προφταίνουν οι χωριανοί και τὸν κομματιάζουνε. “Η δυστυχισμένη κυρά Βασίλαινα τρελαίνεται.

*

Οι τρεις πράξεις του έργου έχουν το χάρισμα νά ζετυλλίγονται γοργά. Μά ενώ ή πρώτη πλέκει έλο το δράμα, οι δυο στερνές έρχονται με πολλές επανάληψεις και κάμποσα περιττά νά δώσουν τή λύση. Το τεχνικότερο θά εΐτανε νά έτρεχε ή δράση έλη σε μια πράξη. “Έτσι δέ θά είχε το ελάττωμα νά παύη το ενδιαίριό άμέσως από το τέλος της πρώτης πράξης, γιατί ο θεατής από τότες έχει νοιώση έλο το ζετύλιμα της ύπόθεσης και τὸν τρόπο της καθαρσης.

Το δράμα για νά είναι τέλειο δημιούργημα χρειάζεται κι αυτό τήν ισσοροπία του. Πρέπει νά ξερῆ ο τεχνίτης τί ποσό θά δώση στην κάθε σκηνή και στην κάθε πράξη, από τήν αρχή ίσαμε το τέλος, για νά περπατούν ή ύπόθεση και το δραματικό ενδιαίριό ζευγαρωμένα, έτσι που έλο ν' ανεβούν και τὰ δυο ίσαμε τήν κορφή της λύσης, φυσικά άβιαστα και καλορρυθμισμένα, άπαράλλαχτα σάν τὸν καλό δρομέα που κλονίζει το βήμα του όσο πρέπει για νά φτάση στην ώρα του. “Αντίθετα στον «Άνθρωπο μας», από τὰ λόγια, από τήν αρχή της δράσης, όλα μαντεύονται, όλα ξεκαθαρίζονται για το θεατή.

“Η πρώτη πράξη έχει σκηνές καλοβαλμένες και φυσικές. “Η δεύτερη ξεφεύγει κάπως στο χιλιοπατημένο. “Η τρίτη είναι ζία ή ρουτίνα. Κι όμως ή τραγική συγκίνηση δέ λείπει. Μά δέν έρχεται δυνατή νά κουνή και νά σπαράξῆ, όπως το προσμένει κανείς. “Έρχεται χλιαρή, ξέθερμη, άδύναμη, σακατεμένη, νά σοῦ δείξῆ μονάχα που έπρεπε νά φανερωθῆ. “Η στερνή πράξη γιομίζει τή σκηνή φωνές κι άναστεναγμούς, πράγματα που στα χοντρά παλιὰ έργα τ' άπαντοίμε.

Τὰ πρόσωπα δέ μ' άς ζυγαφίζονται στον έσωτερικό τους κόσμο. Δέ μ' άς δίνεται νά γνωρίσουμε από κοντά τήν ψυχή της Πανώριας, τήν καρδιά του Κίτσου, τή λαχτάρα της κυρά Βασίλαινας. “Ένεργούνε γιατί το θέλει ο συγγραφέας κι ο μύθος του δράματος, κι όχι γιατί τους σπρώχνει το άγνωρο σε μ' άς έγώ τους.

“Αν κοιτάξουμε ψηλάθε τον «Άνθρωπο μας» ίσως μ' άς φανεί σάν έκκεκσταμα των «Πετροχάρηδων». Πολλά πρόσωπα του έργου εκείνου, άντιστοιχούν με πρόσωπα τουτουού. “Ακόμα κ' ή ύπόθεση. “Όμως οι «Πετροχάρηδες» εΐταν πιο πλούσιοι και πιο μετρημένοι. “Η κυρά Μάρω μ' άς ξαναφανερώνεται στην κυρά Σουρλουούδαινα. Πιο άδύναμη έδω, γιατί ίσως και το δράμα δέν τήν ήθελε. Τήν έμπασε ο συγγραφέας μόνο και μόνο για νά ταχτοποιή τις σκηνές, για νά λήη πράγματα που γίνονται έξω από το θέατρο. Φανερώμα άδυναμίας κ' έλλειψη τέχνης.

*

“Η γλώσσα του έργου δημοτική. Της λείπει όμως ο πλοστος κ' ή λυγριά. Και το πιο σπουδαίο : ακανόνιστη. “Ένας τύπος τέτοιος έδω, ένας τύπος άλλιώτικος από κε. Σε συγγραφέα του σήμερα, άξιο κάποιος προσοχής, το ελάττωμα σημαντικό. “Αμάθει κ' έπισκευασμένη πρέπει νά χα-

ραχτηρίζουνε σήμερα όποιον άδράζει στα χέρια του τή δημοτική μας, και τήν τσαλαπατίζ, κοιτάζοντας τή δουλειά του να κάμει όπως όπως. Ή γλώσσα δέν είναι του καθενός. Έχει τά γνωρίσματά της, τούς κανόνες της, τά δικά της. Κ' ένας άξιος συγγραφέας πριν μπή στής Ρωμοσύνης τήν ψυχή, θ' άγκαλιάσει τή γλώσσα της άτόφια κι άκέρια, μακριά από τόν γγίζιμο των Ξενόπουλων, Νιρβάνηδων, Μιχαηλίδηδων και λοιπών ρουτινιέρηδων τής μιχτής και του συβιασμού, που ή προκοπή τους είναι να βοηθάνε τόν δυνάμωμα τής καθαρεύουσας και στό θέατρο άκόμα.

Γι' αυτό κι ό διάλογος του κ. Χάρν δση φυσικότητα κι ά δείχνει, δέν μπορεί να ξεγιάσει τόν μάτι του παρατηρητή, και να μόν ιδή αύτός μέσα του τά διαλυτικά στοιχεία τής ρουτίνας και του συβιασμού. Και τόν πιο θλιβερό είναι πως τά στοιχεία αυτά φανερώνονται και στην τέχνη του συγγραφέα του «Άνεχτίμητου», που θέλησε τελευταία να πάη πιο κοντά προς τά θεατρικά κόλπα και τή δημοσιογραφική πνοή τής δόλιας μας δραματικής προκοπής.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ